

πολύ τόπο από κείνο που δίνει ο πατέρας της — αν και του κ. Μπενάκη οι δωρεές δεν μπορούμε να πούμε πως δεν είναι πρακτικές τις περισσότερες φορές.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

(ΤΟ ΝΗΣΙ)

Ήτανε μία μέρα γιορτή και χόρευαν στα χωριά οι νιές με τα παλληκάρια τραγουδώντας και γελώντας. Ο χορός είναι η πιο αληθινή χαρά μετά τον έρωτα, και είναι και το προαίσθημά του. Και μένα η χαρά μου ήταν εκείνη την ημέρα να γυρίζω σ' έλλογο καθάλα μέσα στα χωριά που χόρευαν και μέσα στις έρημιές. Η χαρά αυτή είναι η ανταμοιβή μου. Έτσι διασκεδάζω εγώ.

— Ώστε πάει να πει πως το κέφι σου κάνεις και σύ.

— Γιατί όχι; Όλοι μας διασκεδάζουμε, άλλο με γλέντια και άλλοι άλλοι. Δεν αξίζω περισσότερο από τους πολλούς. Είναι περιττό να σε βεβαιώσω πως κάθε άνθρωπος είναι έγωιστής. Μόνο δεν τοποθετούν όλοι τον έγωισμό τους, δηλαδή την ευχαρίστησή τους, στα ίδια πράγματα. Ο έγωισμός έχει λογίων λογίων περιεχόμενα, μα πάντα έγωισμός μένει, και ο άνθρωπος, καθώς ξέρεις, δεν έχει τίποτε άλλο από το εγώ του. Μ' αυτό θα ζήσει, μ' αυτό θα δει τον κόσμο, μ' αυτό θα κάνει έτι κι αν κάνει. Από το εγώ μου αρχίζει ο κόσμος. Με το δικό μου νοῦ θα κρίνω εγώ, με τα δικά μου μάτια θα δω, και με τ' αυτιά τα δικά μου θ' ακούσω.

— Μα εγώ ξέρω πως ο έγωισμός είναι κακό πράγμα και πρέπει να τον πολεμούμε.

— Αυτό είναι έλεος και τιμωρία. Ούτε ο έγωισμός είναι κακό πράγμα, αφού είναι ανθρώπινο και υπάρχει, ούτε πρέπει να πολεμούμε καμιά κακία μας, γιατί οι κακίες μας είναι η μεγαλύτερή μας δύναμη. Αν με τη λέξη έγωισμός έννοεις τον ξεπασμό και τη λατρεία ενός φανταγμένου ανθρώπου για τον εαυτό του, τότε έχεις δίκιο. Είναι βέβαια μερικοί που χάνονται στο πρόσωπό τους γιατί ξεχνούν αλήθεια τη μικρότητά τους και δεν ξέρουν τη θέση τους. Άλλοι μπορούν να

θυσιάσουν όλα, και τη ζωή τους, όλα τους αγγίζεις και λιγάκι μονάχα. Είναι και μερικοί φιλόδοξοι που τους βαστά ένας άκυραστος και άστερευτος ένθουσιασμός για τον εαυτό τους.

— Αι, και τους λές καλούς αυτούς; Ώστε και ο ίδιος παραδέχεται ότι υπάρχει και κακός έγωισμός!

— Όχι, δεν τους λέω καλούς γιατί δε μ' άρρουν. Αν ήταν Νάρμισσοι και θαύμαζαν την όμορφιά τους, μάλιστα! Μα ούτε και καλούς τους λέω. Τους όνομάζω κοντόφθαλμους, στενόμυαλους και εύτυχιμένους, και τους πιδ κουτούς απ' αυτούς τους όνομάζω βλάκες. Μα και η βλακία έχει τον προορισμό της σ' αυτή τη ζωή, διασκεδάσει κόσμο και συνήθως και εκείνον που την έχει. Όσο για την άλλη ζωή η βλακία είναι προορισμένη, νομίζω, για τη βασιλεία των ούρανών. Ώστε έχει τρανές έλπίδες ο βλάκας. Χρειάζεται βέβαια κάτι περισσότερο πνεύμα για να πάγει κανείς στην κόλαση. Υποθέτω, ως πούμε, καλύτερα, ότι εσύ δεν είσαι για τη βασιλεία των ούρανών.

— Άφησέ τα αυτά και έλα στο ζήτημα.

— Το ζήτημα είναι ότι έγωισμός θα πει άνθρωπος, και η καλλιέργεια του εγώ μου είναι και χρέος μου και δικαίωμά μου.

— Μα τότε δεν έχεις καιρό να κάνεις τίποτε άλλο παρά να κυτάξεις το εγώ σου και θα καταντεις να ξεχνάς το κάθε τι για το εγώ σου. Και όλη σου τη δύναμη θα την ξεθεύεις για να το άργόνεις αυτό το εγώ σου.

— Και το αξίζει. Τι πειράζει αν καλλιερλώ το εγώ μου αφού έτσι δεν ξεχνώ όλα τα άλλα πράγματα, όπως λές, παρά το έναντίο τα καταλαβαίνω καλύτερα μάλιστα και στρογγυλότερα. Ο άνθρωπος που αναλύει τον εαυτό του γιατί βεβαιώθηκε πως απ' αυτόν αρχίζει ο κόσμος, αυτός τίποτε δεν ξεχνά, βλέπει ίσα ίσα καλύτερα από κάθε άλλον πως το εγώ του δεν υπάρχει. Το εγώ μου δεν είναι πρόσωπο, δεν είναι τίποτε που να μου άνήκει, είναι μια συνέχεια και ένα μάζωμα όλων των παρασμένων ανθρώπινων «εγώ» που έζησαν στη γη επάνω και πρόδρομος όλων των άλλων που μέλλεται ακόμα να ζήσουν. Νοιώθω τη μικρότητα της ζωτανής μικρής μορφής μου που, από ανθρώπινη άτέλεια της γλώσσας, κάνω το λάθος και την προσωποποιώ λέγοντάς την «εγώ», και νοιώθω πως όλα τα πλούτη μου δεν είναι δικά μου παρά είναι όλων των αν-

θρώπων, των παρασμένων, των τυρινών και των έρχόμενων. Τα έχω κληρονομήσει και γώ, όπως όλοι οι άνθρωποι, από τους πεθαμένους, και μάλιστα από τους πεθαμένους της φυλής μου. Οι νεκροί μας έφτιασαν και έχουμε τώρα ζωντανά μέσα μας όλα όσα έζησαν εκείνοι και μπορεί να έχουμε μέσα μας και όσα θα γίνουν άξιοι οι απόγονοί μας να ζήσουν.

— Είναι όμως και άνθρωποι που το άτομό τους το θεωρούν ανεξάρτητο από τ' άλλα άτομα είτε ζωντανά είτε πεθαμένα, ξεκρέμαστο, σαν κανένα μαργαριτάρι που έπεσε μετέωρο από τον ούρανό. Και πιστεύουν πως δεν έχουν χρέος κανένα για τίποτε και σε κανένα.

— Το ζήτημα εδώ δεν είναι μόνο πως βλέπουν καθαρά τα πράγματα και παρεξηγούν την έννοια του εγώ, στενεύοντάς την, μικραίνοντάς την και μικραίνοντας έτσι και την ψυχή τους, αλλά και πως δεν μπορούν να νοιώσουν τους δεσμούς και τα «χρέη» τους, όπως τα λές, από άδυναμια άρρωστιάκινη, ή από κούραση. Αυτοί είναι οι άδύνατοι, οι άρρωστημένοι και οι κουρασμένοι. Και κάθε άνθρωπος αισθάνεται έτσι σαν είναι άδύνατος. Σε μένα τον ίδιο παλεύουν άναμεταξύ τους δυο αισθήματα που το ένα είναι φτωχό και το άλλο πλούσιο: το αισθημα πως είμαι ένας και χωρισμένος από τους άλλους ανθρώπους, δηλαδή χωρίς κανένα δεσμό μαζί τους, ανεξάρτητος και άτομο, φτωχούλης — και το αισθημα πως είμαι πολλοί, ή ένας μέσα στους πολλούς, και ένα με τους άλλους ανθρώπους ζωντανούς και πεθαμένους, δεμένος μαζί τους με χίλιων ειδών δεσίματα, έλεύτερος και πλούσιος και όχι ανεξάρτητος. Οι άδύνατοι που αναφέρνεις είναι εκείνοι που αισθάνονται σαν άτομα ξεκρέμαστα. Το άτομο δεν υπάρχει: είναι μονάχα αισθημα των άδυνάτων και των κουρασμένων. Είναι, τ' άνευμα της τοι από την άδυναμια τους αν ανοίξουν καλύτερα τα μάτια τους και αναλύσουν το εγώ τους ως το βάθος. Τότε θα δούν ποιές είναι οι ρίζες τους και τα δεσίματά τους και τότε το εγώ τους το στενό θα πλαταινει γιατί θα γίνει χίλια κομμάτια. Και τότε θα καταλάβουν πως δεν είναι ανεξάρτητοι, ότι όμως άναγνωρίζοντας και δεχόμενοι τις σκλαβιές τους όλες γίνονται έλεύτεροι άνθρωποι, ξελευτερόνονται από ένα βάρος. Αν με την άνάλυση καταλάβαμε πως είμαστε σκλάβοι των πεθαμένων και μας έρίζουν

* Η άρχη στον αριθ. 55.

άκριδώς που η μέρα σαν άρρωστη γυναίκα σέρνεται ψυχομαχητά στο δειλί.

Η Χρυσούλα συμαζεμένη στα γόνατά της έκλαιε.

Όχι! όχι! πουθενά βοήθεια! Ο κόσμος είναι μια άβάσταχτη έρημιά. Και σηκώθηκε να φύγει.

— Φύγεις;

— Ναί, ναί. Πρέπει να πάω σπίτι. Να πίσω να ήσυχάσω. Πρέπει να φύγω, να φύγω...

Πήγαινε άνω-άτω μέσα στην κάμερα κ' ήθελε να φύγει και δεν τολμούσε πως να πάει σπίτι της, πως ν' άντικρύσει τον Όρίστη, τί να του πει, πως να τον κυτάξει. Ω! να μπορούσα ήσυχα-ήσυχα, χωρίς να πονέσω, χωρίς κανένα βίαιο κίνημα να σκύψω το κεφάλι άπάνω στα στήθια μου — σαν τα πουλιά όταν άποκοιμούνται, και να πεθάνω. Ω! να πεθάνω, να πεθάνω, να ξεπλωθώ χάρμα στο χόμα, να μη σαλεύω πιά...

Σίμωσε στο παράθυρο και παραμέρισε τις κουρτίνες. Και μπήκε ο ήλιος πιο πολλή τώρα μέσα και φώτισε άπάνω στο γραφείο σωρούς βιβλία και μικρά άγαλματάκια σπασμένα και πήλινες ταναγραίες κόρες, που σφιχτοτυλιγμένες στα σερτά τους φουστάνια σε κυτάζονε με κορασένια χάρη και σου γλυκο-

γελούνε.

Κι ο Γοργίας για να την κρατήσει ακόμα λίγο μαζί του:

— Το ξέρετε, Χρυσούλα, πως έχουμε σήμερα Πάσχα;

Και χαμογέλασε ειρωνικά κι άδιόρατα — έτσι θα χαμογελούσε κι ο γέρο Σωκράτης αν του έλεγε πως ο Θεός ήθελε δώ στον κόσμο κ' έζησε και πέθανε και σήμερα πρωτ-πρωτ άναστήθηκε.

Η Χρυσούλα που ήθελε να διώξει άποπάνω της την ιδέα της σημερινής γιορτής, γιατί φοβότανε μη σπαράξει την ψυχή της, είπε, άπλώνοντας τα χέρια της, σε νάθελε να σπρώξει μακριά της την τρομαχτική άνάμνηση:

— Το ξέρω... το ξέρω.

(Το σπίτι της, οι γονέοι της, τ' άδέρφια της, ύψώθηκαν μια στιγμή μπροστά της κ' ύστερα ρομφηγήτηκανε εύτος κάλι σ' ένα βαθύτατο χωνστό λάκκο, μέσα της.)

Κι ο Γοργίας έπλωσε άπάνω, από το κρεβάτι του το χέρι και πήρε μια ταναγραία κόρη, που στεκότανε σ' ένα μικρό εικονοστάσι, άπάνω από το προσκεφάλι του. Κρατούσε μια βεντάλια σαν καρδιά στο χέρι κ' έττανε σερνή και γλυκοάματη.

— Ά! θάρθει και για μας μια Λαμπρή που θα βουβαθούνε όλες οι καμπάνες κομμυτιασμένες άπάνω στα ραγισμένα καμπαναριά. Και θα ξυπνήσουνε τότε όλα τα δάση και θ' άνοιχτούνε οι κορμαί των γέρικων έλιων και θα σκιστεί το φλούδι το παμπάλαιο των άρυγιάδων και θα πεταχτούνε έξω όλες οι κοιμισμένες νύφες.

(Τίνος μιλούσε; τίνος μιλούσε; της Χρυσούλας ή της Ταναγραίας κόρης;)

— Ένας Πάν με μεγάλα στρουφηχτά κέρατα βαρβατου κριού θα σέρνει το χορό. Και τα πράγματα θα παιζοπηδούν και θα χορεύουν στα πράσινα λιβάδια και τα γίδια θα σκαρφαλώνουν με όρμητικούς ρυθμούς άπάνω στα βουνά κι ο ήλιος θα τρίχει άπάνω στα μαλλιά τους κι όλος ο άνοιξιτικός άέρας θα χτυπά σαν καμπάνα άσημνία και θα διαλαλεί της άνάστασης της Χαράς τα κόκκινα Εδάγγελια. — Ο Πάν άνέστη! — Ο Πάν άνέστη!

Και θ' άγχιλαλούν όλοι οι καταρράχτες από τα βουνά κι όλες οι γλυκοκουβεντιάστρες λεύκες κ' οι πλατανιές και τα χαλίκια των ρυακιών και τα γαλανά άπρογιάλια.

— Άληθώς άνέστη! — Άληθώς άνέστη! Το χέρι του Γοργία έτρεψε άπάνω στην Τανα-

αυτοί, είναι βάρος τρομερό όταν το νιώθουμε αδιάκοπα. Θα ξεφορτωθούμε το βάρος αυτό άμα το παραδεχτούμε και το ξεχάσουμε πάλι, και ανακατωθούμε θαρρετά με τους συγκαταρκινούς μας ανθρώπους, νιώθοντας μέσα μας μια πειθαρχία κοινωνική και μίαν άλληλεγγύη.

— Και αν δεν γιατρευτούν οι αδύνατοι και οι άρρωστοι με την ανάλυση, και παραλύσουν ακόμη περισσότερο; "Αν καταλάβουν πως οι πεθαμένοι έρρίζουν τους ζωντανούς περισσότερο παρά ό,τι αυτοί έρρίζουν τον έαυτό τους, δε θα πούν τάχα πως δεν είναι έλευτεροι ούτε υπεύθυνοι για καμιά τους πράξη; Και δε θα γίνουν τότε τεμπέληδες και μοιρολάτρες;

— Και μήπως τώρα που φαντάζονται τον έαυτό τους άτομα ανεξάρτητα και αυτόδουλα κάνουν τίποτε; "Αν, αφού αναλύσουν τον έαυτό τους, όπως λέγω, δεν έχουν την ικανότητα να τον συνθέσουν πάλι, και αναλύοντάς τον πελαγώσουν στην ανάλυση, τότε αυτοί δεν είναι άξιοι να γιατρευτούν. "Ό,τι και να κ'νουν, τεμπέληδες θα μείνουν και χαλασμένοι, άρρωστοι και κουρασμένοι. Εύκολα θα βρουν πρόφασες για να μην κάνουν τίποτε: ως και φιλοσοφικά συστήματα μπορούν να δημιουργήσουν για να δικαιολογήσουν την τεμπελιά τους. Μα ή τεμπελιά και ή κούραση δικαιολογία δε χρειάζονται. Οι θεωρίες και τα φιλοσοφικά συστήματα είναι χρήσιμα όσο μπορούν και γιατρεύουν άρρώστους και κουρασμένους, και έχουν τέτοια δύναμη όσο βγαίνουν μέσα από τη ζωή. Για μένα γιατρικέ μπορεί να είναι ή ανάλυση του έαυτού μου, γιατί μονάχα αυτή ή θεωρία βγαίνει από μέσα από τη ζωή μου. Μ' αυτό το γιατρικέ έδγαλα τα έμπόδια από το δρόμο μου και έμπόδια μου ήταν οι θεωρίες των άλλων. "Ανάγκη είναι ο καθένας να φανερώσει ό,τι ζωή έχει, μέσα του. Το φυτό πρέπει να ριζώσει, να φτάσει, να απλώσει, να πάρει την προγονική του μορφή, την περιφέρειά του τη φυσική, να στρογγυλέψει, να γιομίσει, να μεστώσει. "Αν τύχουν περιστατικά αντίθετα και το εμποδίζουν να συμπληρώσει τη ζωή του και δεν μπορεί να τα βγάλει από τη μέση, κανένας βράχος απέραστος από κάτω από τις ρίζες του, ένα αστροπελέκι, κανένας ξυλοκόπος με την άξίνα του, τότε θα περιοριστεί, θα αδυνατίσει, δε θα πάρει τη μορφή που ταιριάζει με τη δύναμή του, ή θα αφανιστεί. "Αλλά ό,τι ζή,

είναι ανάγκη να απλώνεται: όσο μπορεί, να φανερώσει τη δύναμή του όλη, όσην έχει.

— Σάν καλά τα λές αυτά, μα αν το φανερώμα της δύναμης ενός ανθρώπου πάει να πνίξει άλλου ανθρώπου τη ζωή;

— Τι να γίνει; Θα την πνίξει. Μερικά φυτά πνίγουν άλλα. "Ο δυνατότερος νικά.

— Γιατί να μη ζήσει και ο αδύνατος;

— "Αν το καταφέρει, ως ζήσει. Και αυτός τις περισσότερες φορές βρίσκει τρόπο να ζήσει και όπλα για να πολεμήσει. "Ο αδύνατος ανακάλυψε την καταργαρία και μ' αυτή συχνά νίκησε τη δύναμη του δυνατού. Πάρα πολλοί αδύνατοι μάλιστα καταφέρνουν και ζούν, ίσως για να υπάρχει με την ανισότητα κάποια ισορροπία και κάποια ποιικιλία στη ζωή. "Αν όμως πληθαίνουν τόσο οι αδύνατοι που να γίνουν λαός και να πνίξουν τους δυνατούς, θα χειροτερέψει ο άνθρωπος, και καθώς ξέρεις ή ράτσα του είναι αρκετά αδύνατη και μικρή και τώρα. Δεν αξίζει να ζούν όλοι, ούτε σημαίνει τίποτε για την ανθρωπότητα αν λείψουν μερικοί. "Επειτα και για τους ίδιους τους αδύνατους είναι καλλίτερα να μη ζούν, που ή ζωή γι'αυτούς είναι βάσανο καθημερινό, και πόνος αδιάκοπος και βάρος. Καλλίτερα να ζούν εκεί που υποφέρουν τη ζωή χωρίς να παθαίνουνται.

— Μα δεν είναι δικαιο δούδ που λές. Δεν υπάρχει λοιπόν δικαιοσύνη σ' αυτό τον κόσμο;

— "Όχι, δεν υπάρχει, ή καλλίτερα, δεν ξέρω αν είναι δίκαια ή άδικα αυτά που λέω, μα ούτε με τη συζήτησή μας και με τις θεωρίες των ανθρώπων ούτε και με τις φιλανθρωπικές τους πράξεις διορθώνονται. Αυτά υπάρχουν, αδιάφορα αν τα νομίζουμε μες δίκαια ή άδικα, και μ' αυτά θα ζήσουμε.

— "Α, μα εγώ δεν μπορώ να υποφέρω την άδικία!

— Μπορείς, αφού ζής και δε φαίνεσαι και πολύ υποφέρεις. "Αλλά πόσο σ' εμποδίζει, αφού μάλιστα είσαι και καλόγερος, να προσπαθήσεις με τη φιλανθρωπία να ελαφρώσεις τα βάρη των άδικημένων, όπως τους χαρακτηρίζεις; Κάνε νοσοκομεία ή γίνου σοσιαλιστής. "Εγώ προτιμώ να υποστηρίξω τους δυνατούς. "Αφίνοντας τη ζωή να βαραίνει όσο μπορεί περισσότερο επάνω στους αδύνατους βοηθώ μονάχα εκείνους που άντέχουν στο βάρος, να ζήσουν.

— "Εμένα μ' άρέσει ή ισότητα και ή δικαιοσύνη.

— Θεωρίς! Και είναι περιττές όλες οι θεωρίες: όλες δε βγαίνουν, σά συμπέρασμα, από κάποια ένέργεια δική μας.

— Δεν κάνω θεωρίες. "Η καλογερική είναι σύμφωνη με τη θεωρία μου. Γίνε και σ' καλόγερος. "Αφού ή άδικία σ' αυτό τον κόσμο και ή ανισότητα δεν μπορούν να λείψουν, ως λείψει ο κόσμος. "Όταν όλοι οι άνθρωποι συμφωνήσουν και γίνουν μοναχοί άσπαζόμενοι τον άγαμω βίον, τότε θα λείψει από την γήν το γένος των ανθρώπων και επιταχύνεται ούτως ή έλευσις της δευτέρας παρουσίας και σύν αυτή ή απόλαυσις της αιώνιου ζωής και των αιώνιων αγαθών.

— "Αμήν! "Αλλά δεν τα πιστεύεις αυτά που λές, γι' αυτό μάλιστα τα λές και με έλληνικούς. Μετάφρασε τα στη γλώσσα σου να δεις πως δε σημαίνουν τίποτα ό'λ' αυτά. Μην κάνεις περιττές θεωρίες. Είναι πολύ άρκετες οι αναγκαίες θεωρίες που κάνουμε.

— Τι άλλο κάνεις κ' εσύ παρά θεωρίες; Γιατί τάχα να μην είναι περιττές και οι δικές σου;

— Οι θεωρίες μου έμένα είναι ή ζωή μου, δηλαδή μια φωτεινή προβολή που βγαίνει από τις πράξεις μου. Τις θεωρίες μου εγώ δεν τις κάνω για να περνά ή ώρα. Οι θεωρίες που βγαίνουν σάν αποτέλεσμα από τη ζωή μου και είναι άχώριστες από δούτην. Σ'ό, καλόγερε, που καμώνεσαι πως θυμόνεις με την άδικία του κόσμου είσαι τάχα βέβαιος πως δεν τρώς το ψωμί κανένος άλλου ανθρώπου ίσως πιδ χρήσιμου από σένα; Και πές μου, καλόγερε, αληθινά, όταν πιάνεσαι στο "Άγιον "Όρος με τους άλλους καλόγερους και τους καταχερξίζεις, άραγε φιλοσοφείς όπως σήμερα; Και όταν κάνεις τα αδύνατα δυνατά για να γίνεις ήγούμενος της μονής σου, είσαι δίκαιος; Γιατί να μη γίνουν όλοι οι καλόγεροι ήγούμενοι; Δεν είναι δίκαιο και τούτο; Γιατί να υπάρχει ανισότητα; Οι θεωρίες οι δικές σου δεν έχουν καμιά σχέση με τη ζωή σου, καλόγερε. Ζής όπως όπως και τις ώρες που δεν έχεις τί να κάνεις, γίνεσαι φιλόσοφος. Γι' αυτό και πέφτεις έξω. Μπορεί να είναι ωραίες οι θεωρίες σου για την ισότητα και τη δικαιοσύνη, και για τα αιώνια αγαθά που φαντάζεσαι ή δε φαντάζεσαι, μα δεν έχουν καμιά σχέση με τη ζωή σου και τότε μου είναι περιττές. Θα μου άρεσε αν μπορούσες να μου διηγήθεις αληθινά τί κάνεις στο "Άγιον "Όρος. Φαντασία έχω και γ'ό και μπορώ να φανταστώ κόσμους άπει-

γραία κόρη. Μία υπερδιέγερση άναφτε τα μάτια του, το αίμα, τις σκέψεις. Δεν ήξερε τί να κάνει, ή Χρυσούλα σάν πυρετός φλογοπικύκλωνε την ψυχή του και σάν τρέλλα—και τότε του έρχότανε να γελάσει, να φωνάξει, να σπάσει τίποτα, τότε να σκύψει και να σταυρώσει τα χέρια και ν' άρχισει το κλάμα.

Είτανε τόσο μόνοι εκεί κι ο θόρυβος των δρόμων τόσο πνιγμένα κι άνάγια ανέβαινε ως το πέμτο πάτωμα, που ή δύστυχη, ή παιδιακήσια καρδούλα του Γοργία άρχισε να καταχτυπά άνησυχη. "Ενοιωθε την ύπαρξη της Χρυσούλας ολόζεστη να γεμίζει την κάμερα κ' ένοιωθε ακόμα το άρωμα του κορμιού της να περνά αποπάνω του και να τονε χαδεύει τόσο άπαλά, που τούρθε να κλάψει, να κλάψει χωρίς να ξέρει γιατί, — ίσως για τη ζωή του που τη στρίμωξε σκιάδα μέσα σ' ένα στενό γραφείο και τήνε καλογέρεψε, ίσως για το κορμί του που δε γνώρισε ποτέ του χαρά γυναικείας σάρκας.

— Μου φαίνεται...μου φαίνεται...

"Η φωνή του πνιγότανε σάν ψυχομάχημα.

(— "Ό! πώς να το πώ! πώς να το πώ! Χρυσούλα, είσαι Σ'ό ή "Ανοιξη που ροδοστεφάνωσε το χειμώνα τ'ό μαλλιών μου. "Εσκυψες, "Απρίλης, από

το άραχνιασμένο παράθυρό μου και με τα χέρια μιας άνθισμένης λεμονιάς μου χτύπησες τα τζάμια. Σήκωσα, από τους σωρούς τα βιβλία, το κεφάλι και Σέ είδα και χαμογέλασα και σηκώθηκα. "Η καρδιά μου όλη μοσκοβολούσε κ' έτρεμε—σάν άνθος λεμονιάς άπάνω στα τρεμάμενα σγουρά της νύφης. Και κατέβηκα κάτω στο περιβάλι της ζωής και Σέ βρήκα. Μου έδωκε το χέρι ήσυχα, απλά, άνυποψίαστα, όπως θα τ'όδινες και στον πατέρα σου, ή όπως θα το άπλωνες σε κανένα σκυλάκι για να το χαδέψεις.

"Ό Χρυσούλα! Χρυσούλα! "Υπάρχουνε λόγια που μόνο το δειλινό μπορεί να πεί κανείς και μόνο μπροστά στη θάλασσα).

"Ετρεμε το κορμί του. Είχε άνασηκωθεί από το κρεβάτι και κύταζε τη Χρυσούλα, που είχε σταματήσει τώρα στο παράθυρο και παραμείριζε τις κουρτίνες και κύταζε στις στέγες των σπιτιών. "Ο Γοργίας την κύταζε με μίαν άφραστη τρομέρα και λαχτάρα και κάτι ήθελε να πεί και τρώμαζε κι ο ίδιος από τα άνείπωτα ακόμα, μα πολυκαίρισμα μέσ' στην ψυχή του λόγια.

"Η Χρυσούλα είχε γυρισμένη την πλάτη της κι άκουμπόυσε το μέτωπο στα τζάμια, χωρίς κα-

θόλου να ψυχανεμίζεται το φριχτό δράμα που σπάραιζε δυό βήματα αποπίσω της.

— Μου φαίνεται...μου φαίνεται...μόνο μαζί σου θ'νοιωθα την εύτυχία, Χρυσούλα.

Στάθηκε και περίμενε, λαχνιασμένος. Ξαφνιαστικη κι αυτός πως μπόρεσε κ' είπε τέτοια λόγια. Νόμιζε, πως ως τα πεί, κάτι τρομερό θα γίνει. Και τα χέρια του σπασμωδικά σφιγγανε το στήθος του και τα νύχια του μπηγόντανε στη σάρκα του μέσα βαθιά και δεν πονούσε.

Τίποτα δε γίνηκε. Ούτε καν σκλέψανε οι κουρτίνες του παραθυριού. "Η ταναγραία κόρη τον κύταζε και χαμογελούσε. Και το περιοδικό άνοιγμένο άπάνω στο κρεβάτι γλυκομοιρολογότανε το σαπφικό παράπονο.

"Ομένα! "Ομένα, τίποτα δε γίνηκε! "Ο ήλιος πασίχαρος έρηχνε τώρα φουχτιές το δυσμικό χρυσάφι και σπούσε τα τζάμια.

Κ' ή Χρυσούλα αποθεωμένη μέσα στην τριανταφυλλένια χαρά, είτανε άπαρηγόρητη, λογιάζοντας πως θα πάει σπίτι, και τί θα πεί, και πως θ' άγκαλιάσει τα γόνατα του "Ορίστη και να του ζητήσει συχώρηση για τα λόγια που του είπε χτές βράδι.

Τα χέρια του Γοργία αίματωθήκανε μίσχ στη

